

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Nye digte - 1841

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Nye digte - 1841", i Heiberg, Johan Ludvig: *Nye digte - 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, cop. 1990, s. 175. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl05val-shoot-idm140194649591024/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Nye digte - 1841

- deteter*: lærde selskaber. – *balsamere*: konservere (et lig). – *Hvor man* ...
Skole: stående vending fra tidens debat om realundervisningen.
- 59** *gemeenlig*: som regel. – *Musernes Eh*: Muserne, som op er kildegudinder, er de 9 gudinder for kunst og videnskab i gr. mytologi.
- 60** *billigt*: rimeligt. – *Jesuitisme*: skinhellig moral, hvor målet helliger midlertid. Jesuiterne: munkeorden, oprørtet af den katolske kirke i forbindelse med modreformationen. – *Etcetera*: lat. osv.
- 61** *capabili*: i stand til. – *Sphære*: virkekreds. – *I Pantheisme* ...: jf. skildringen af panteismens fejtagelse i »Gudstjenesten«. – *førsvakier*: ødelægger. – *Lutring i Flammer*: rensele i skærsliden. – *væve*: vrovle.
- 62** *Lod*: skebne. – *Qvad*: digt.
- 63** *Inconsequens*: selvmordsigelse.
- 64** *Zone*: lokalitet. – *sig skikke*: opføre sig.
- 65** *Et Navn er en Lyd*: skjult citat fra Goethes »Faust« I, hvor Faust siger til Grete (Margarete) i vers 3456-57: »Følelsen er alt, Navnet kun en Klang, en Rog, der ligge som Taage om Himmelgloden.« Se i øvrigt n. s. 70.
- 66** *det rette Swing*: tingenes egentlige beskaffenhed, sammenhæng. – *Lyder*: fejl. – *Skjælmer*: slengler. – *helmer*: giver op.
- 67** *det Reale*: den materielle Virkelighed. – *smidker til*: indynder sig hos. – *Fjante*: fjols.
- 70** *min sorte Kappe, Som Doctor Faust* ...: egl. Dr. Joh.F., tysk alkymist fra o. 1490-1539, som if. folkelig tradition indgik en pact med djævelen; forlag for Goethes »Faust« I-II (1808-32). Sammen med Hertz oversatte Heiberg et brudstykke af I. del i 1832. Her sigtes der til det sted i »Faust« I, hvor Mefisto siger til Faust (vers 2065-66) i Heibergs oversættelse: »Vi brede Kappen ud; det er saa nemt! / Mig synes den Befordring er den bedste.« »Poetiske Skr.« bd. XI, 1862 s. 30.
- 71** *Skuespilleren*: formodentlig sigtes der til Heibergs samtidige, skuespilleren N.P. Nielsen, som H. havde et gammelt udestående med. – *Aske*: dodelige. – *røde Placater*: angiver at forestillingen er aflyst.
- 72** *Collegium*: ministerialkontor. – *Resolutionen*: beslutningen. – *Jupiter*: faderguden i rom. mytologi; modsvarer gr. Zeus. – *Mahomed*: profeten Muhammed, islams grundlægger. – *Brama*: skaberguden i hinduismen.
- 73** *Nathan den Vise*: den tolerante hovedperson i den tyske digter Lessings skuespil »Nathan der Weise«, 1779, hvor den kristne, jodiske og islamiske tro ses som ligeberettigede.
- 74** *notabene*: lat. vel at mærke.
- 75** *Piller*: stiklerier. – *Visker*: lussing. – *jeg er uforbedrelig*: jeg kan ikke blive bedre. – *Rezensenter*: anmeldere, kritikere. – *Skrapel*: tvivl, betenkelsched. – *Subject*: lat. emne eller person. – *gaar ... reject*: bliver forkastet, dumper. – *Tort*: skade.
- 76** *Petus*: lat. form af Peter, egl. sten, klippe. – *forskyldte*: være skyld i. – *Instrument*: jf. Mephistopheles' ord om digteren i 3. akt s. 60 f. – *Fusker*: dilettant.

tant, én der ikke kan sit håndværk. – *Spiller*: den som spillede på mig. – *Applaus*: bifald.

77 *vante Brader*: de skrå brædder, scenen. – *cabitere*: lave intriger.

78 *Vind*: indholdslost karriermageri. – *Souffleur*: sufflor; den der hvisker replikkerne til skuespillerne fra sufflorkassen Forrest på scenegulvet, hvis de går i stå. – *Du klingende Bjelde*: 1. Kor. 13,1: «Taler jeg med Mennesskens og Engles Tongemaal, men havde ikke Kjærlighed, da var jeg et lydende Malm eller en klingende Bjelde». – *hede Qvalm*: kvælende hede.

79 *Pactum*: lat. pagt, aftale.

80 *men da Forord ingen Træte brod*: ordsproget: forord bryder ingen trætte, som her kan omskrives således: men da en aftale ikke afværger strid. – *paa Towr*: på skift. – *Meien*: besvaret. – *Klinke*: giftig ukrudtsplante; symbol på dem som ikke vil blive frelst i lignelsen fra Matth. 13,25 ff. – *almindelig Værnepligt*: et liberalt programpunkt; v. havde hidtil kun omfattet bonderne; i 1840 nedsatte man en kommission som skulle overveje indførelsen af a. v. – *Brandskat*: obligatorisk brandforsikring.

81 *Med*: formål. – *Danaidernes store Kar*: gr. mytologi; Danaiderne var Kong Danaos 50 døtre, som på én nær alle dræbte deres egtemænd i brude-sengen og som straf skulle fyldte et bundlost kar i underverdenen med vand. – *Bøder*: en som laver tonder og kar. – *maged*: virkede. – *Sjouer*: losarbejde; ikke brugt nedsættende. – *Licentiater*: lat; akademisk titel. – *Belletrister*: fr. skønånder, litterater.

82 *Dont*: gerning, arbejde. – *Nytte*: egennytte.

83 *concurrere*: lat. samarbejde, egl. løbe sammen.

De Nygifte. En Romance-Cyclus

85 *Romance-Cyclus*: kreds af romancer; romanen er en kort, episk digt-form med lyriske elementer.

87 *Viv*: hustru. – *Leihed*: bolig.

88 *Ved*: træ, brænde. – *tarveligt Bord*: beskedent måltid.

89 *vedenpøxe*: forfriske. – *Skend*: (fest)dragt.

90 *Styrlefod*: styrregn. – *tænde Hymens Flammer*: tænde offerilden for kærlighedens gud, dvs. viet; gr. Hymen er egl. d. kultiske bryllupsrøb og navnet på bryllupsuden.

91 *fixeert*: narret. – *geneert*: generende.

92 *Vildbad*: vildsteg.

93 *Kummer*: sorg.

94 *Knas*: ung fyr. – *Forst-Elev*: skovbrugselev.

96 *Trosset*: skaren af venner og slægtninge. – *Slampumper*: ty. sviren, her: frådseri.

97 *høver*: huer, behager.

99 *flyer*: undviger, holder sig borte.